

Motion till riksdagen

1989/90:So309

av Gunnar Björk m.fl. (c)

Ny levnadsnivåundersökning 1991

Institutet för social forskning vid Stockholms universitet, SOFI, har utarbetat ett forskningsprogram för en ny levnadsnivåundersökning 1991. Undersökningen avses bli en motsvarighet till de levnadsnivåundersökningar som grundades på data, insamlade 1968, 1974 och 1981. Dessa tre tidigare undersökningar har finansierats genom anslag beviljade av riksdagen. Starka skäl motiverar att riksdagen nu fattar beslut att säkerställa möjligheterna att genomföra en ny levnadsnivåundersökning.

1968 års levnadsnivåundersökning tillkom på initiativ av den dåvarande lägingkomstutredningen. Data från denna studie, och de analyser som dessa möjliggjorde, kom att spela stor roll för debatten om välfärdens fördelning i Sverige, såväl i politiska som i vetenskapliga kretsar. Samtliga tre levnadsnivåundersökningar – 1968, 1974 och 1981 – har bidragit till att ge svensk forskning gott internationellt anseende.

På grundval av de genomförda levnadsnivåundersökningarna har ett stort antal vetenskapliga avhandlingar, rapporter och artiklar utarbetats. Sammantaget representerar både dessa data och den forskning, som undersökningarna givit förutsättningar för, ett betydande vetenskapligt kapital.

Med titeln *Social förändring och individuella livsförlopp* har SOFI utarbetat en forskningsansökan i januari 1990. Där redovisas bl.a. följande argument för en ny levnadsnivåundersökning:

Materialet kommer att möjliggöra omfattande vetenskapliga analyser av hur välfärden förändrades under 1980-talet. Hypoteser genererade ur vetenskaplig teori och politisk debatt kommer att kunna ges empirisk prövning på ett för forskarna lättillgängligt och högkvalitativt datamaterial. Genom att analysera panelen och retrospektiva livsförloppsdata kommer den historiska dimensionen i välfärden att kunna lyftas fram. Det blir möjligt att teckna en bild över antagna samhällsförändringar under en längre tidsperiod, och studera dessa effekter på människors livsvillkor; det gäller utvecklingen från industrisamhälle till "post-industriellt" samhälle (Bell 1973), övergången till en "post-nukleär" familjestruktur, där Sverige anses inta en tätposition (Poppenoe 1988), den gradvisa övergången till "post-materialistiska" värderingar (Inglehart 1977, 1990; Pettersson 1988), samt inträdet i det förmodade "2/3-delssamhället". Därutöver ger en LNU91 hittills icke existerande möjligheter att analysera orsakssamband, och därigenom förklara och förstå sociala fenomen. Utvidgningen av de tidigare studierna till att också innefatta livsförloppsdata och omgivningsvariabler, speciellt vad gäller arbetsställen, pla-

cerar materialet vid den internationella forskningsfronten och kan väntas ha stor betydelse både för internationellt jämförande studier och för teori- och metodutveckling.

Mot. 1989/90
So309

De möjligheter som ett utökat levnadsnivåmaterial öppnar är således mycket stora.

Både tid och pengar är investerade i det befintliga levnadsnivåmaterialet. En uppföljande undersökning 1991 tillför nya perspektiv på den kunskap, som redan finns samlad. Därmed ökar värdet av materialen från 1968, 1974 och 1981, jämfört med om de i framtiden enbart kan användas för återblickar och tvärsnittsstudier. Den relativt stora kostnad som är förenad med en levnadsnivåundersökning 1991 måste därför ses i detta sammanhang. Om vi avstår från den nya levnadsnivåundersökningen förvaltar vi kunskapen dåligt – möjligheterna till uppföljning och jämförelse går förlorade och i takt med tiden blir befintliga data allt mer inaktuella. Följderna kan bli svårigheter att attrahera svenska forskare för empiriska studier av samhällsutvecklingen, av sociala problem, av ojämlikheten mellan skilda sociala klasser och regioner liksom av jämställdheten mellan kvinnor och män.

Även den politiska debatten ger starka skäl för en förnyad levnadsnivåundersökning. Tidningen Expressen har med hjälp av befintligt material uppmärksammat "Det nya klassamhället". Den s.k. tredje vägens ekonomiska politik, inflationsutvecklingen och spekulationsekonomin har lett till en omfattande debatt om fördelningen av inkomster och förmögenheter. De fördelningspolitiska frågorna står också i fokus för debatten om reformeringen av skattesystemet.

Enligt centerns uppfattning har skatteomläggningen så genomgripande fördelningspolitiska effekter att den ensam utgör argument för en ny levnadsnivåundersökning 1991. Genom jämförelsematerialet från 1968, 1974 och 1981 – och tillfällena att också framdeles förnya studien – öppnar sig här goda möjligheter att seriöst studera skattereformens långsiktiga dynamiska och fördelningspolitiska effekter.

Men även i ett skede, då en omfattande skattereform inte vore aktuell, skulle en ny levnadsnivåundersökning vara väl värd att genomföra. Den kunskap och de perspektiv, som en ny levnadsnivåundersökning tillför, är mycket välkomna underlag för politiska beslut inom alla sakområden.

Centern vill därför inte helt knyta ställningstagandet om levnadsnivåundersökningen 1991 till skattereformen. Enligt centern är behovet av kontinuerlig social rapportering i sig motiv för denna nya levnadsnivåundersökning och beslut att garantera dess finansiering bör fattas av vårriksdagen.

SOFIs forskningsansökan riktar sig till de traditionella forskningsfinansierarna. Den huvudansvarige för projektet framhåller dock att det kan vara svårt att erhålla tillräckliga resurser via forskningsråden. Utan anslag från riksdagen är projektets framtid oviss.

Riksdagen anslag medel till levnadsnivåundersökningarna 1968, 1974 och 1981. Med tanke på det stora värde en ny levnadsnivåundersökning har – både för forskningen och för den politiska debatten – bör riksdagen säkerställa att levnadsnivåundersökningen 1991 kan genomföras. SOFI har beräknat kostnaderna till cirka 12 650 000 kr., fördelade på 5 milj. kr. budgetåret 1990/91, 6,9 milj. kr. 1991/92 och ca 750 000 kr. 1992/93.

Hemställan

Mot. 1989/90

So309

Med hänvisning till det anförda hemställs
att riksdagen anvisar 5 milj. kr. till institutet för social forskning vid
Stockholms universitet för att trygga genomförandet av en ny levnads-
nivåundersökning år 1991.

Stockholm den 25 januari 1990

Gunnar Björk (c)

Görel Thurdin (c)

Rolf Kenneryd (c)

Häkan Hansson (c)

Larz Johansson (c)

Ivar Franzén (c)

Gunilla André (c)

Martin Olsson (c)

Per-Ola Eriksson (c)